

Juan Luis Zabala

Txistu eta biok

XLI IRUN HIRIKO KUTXA
LITERATURA SARIAK

---

algaida

Josemari Iriondok, Paulo Iztuetak, Felipe Juaristik, Jon Kortazarrek eta Arantxa Urretabizkaiak osaturiko epaimahaiak *Txistu eta biok* obrari eman zion XLI Irun Hiriko Kutxa Literatura Saria, euskarazko Eleberri modalitatean.

Lehenengo edizioa, 2016

© Juan Luis Zabala, 2016

© Algaida Editores, 2016

Avda. San Francisco Javier, 22

41018 Sevilla

Telefonoa 95 465 23 11. Telefaxa 95 465 62 54

e-mail: algaida@algaida.es

ISBN: 978-84-9067-553-3

Lege gordailua: SE. 413-2016

Espanian inprimatua-Printed in Spain

Eskubide guztiak gordeta. Legeak lan honen edukia babestu eta kartzela zigorrak edota isunak eta kalte eta galerakatik kasu bakoitzean egoki izango diren indemnizazioak ezartzen ditu literatur, arte zein zientzi lana edo beronen eraldaketa, interpretazioa edo artezko exekuzioa edozein eratako euskarritan finkatuta edo edozein eratako bidez komunikatuta, erreproduzitu, beretu, banatu edo agirian komunikatuko dutenentzat.

AURKIBIDEA

1. Txisturen gaitza	13
2. Ez naiz txakur-jabe sentitzen	15
3. Kume txiki, iletsu eta goxoa	17
4. Txistu nire herren txiki bat da	20
5. O dia da morte de José Saramago	23
6. José Saramago eta txakurrak	26
7. Futbola eta Radio Marca nire baitan	29
8. Txisturen begirasuna	31
9. Ezusteko aurkikuntza Artelekuko atarian	33
10. Bizitzak aurrera jarraitzen du	36
11. Txistu eta bakardadea	38
12. Azenarioak eta porruak	40
13. Kultura vs kirola: profezia batetik tiraka	42
14. Txistu eta Reala	46
15. Ondo-ondoan dugun beste mundu hori	49
16. Txistu eta maitasuna	51
17. Txistu eta biolentzia	53
18. Ez kulturari eta ez kirolari	55
19. Liburu honi buruzko hiru ohar	57
20. Zergatik zoratu da bat-batean R. jauna?	58
21. Txistu eta literatura	62
22. Kultura vs kirola (2): aforismo batetik tiraka	64

23. Zelaiarekin txakurreoan	68
24. Xabier Montoiaren hitzak egunkarian	70
25. Rafael Chirbesekin solasean	72
26. Oinez eta Txisturekin	74
27. Askatasunak itxoin egin beharko du	76
28. Adrian Craciunescuren itzala	78
29. Karolinarekin solasean	80
30. Susmagarria naiz	83
31. Txistu eta Txomin Enea	85
32. Txistu eta lokatza	88
33. Txistu eta konpainia	91
34. Robert Mitchumen hitzak telebistan	93
35. Txistu eta frustrazio sexuala	95
36. Txistu eta etxezuloak	98
37. Dei artegagari bat gauaren erdian	100
38. Karolinaren etxean	102
39. Damuaren eta zalantzaren mende	105
40. Kezka literario bat	107
41. Txistu eta elurra	109
42. Nire bizitza futbol partida gisa	111
43. Erdaltzale bat!	113
44. Ume erkinaren metafora	118
45. Guardia zibilak Artelekuko atarian	120
46. Guardia Zibila dela eta	122
47. Gutun artegagari bat	126
48. Bi aldetatik mehatxatua	127
49. Karolinarekin ohean	128
50. Txistu eta adina	130
51. Hitzordua bordelean	135
52. Azenariotik pendrivera	139
53. Txistu eta jantxakurrak	144
54. Txistu eta existentzialismoa	148

55. Karolinarekin ohean (2)	150
56. Luis Buñuelen 'El ángel exterminador' filmean bezala ..	154
57. Reala eta biok	156
58. Nor da kulturaren beldur?	159
59. Susmopean berriro	162
60. Artelan bateko parte	163
61. Artista batzuen enegarren erokeria	166
62. Arte garaikidea eta biok	168
63. Askatasun sortzaile beti besterena	171
64. Txistu eta 'flâneurra'	173
65. Mafia kutrea erasoan berriro	175
66. Karolinarekin ohean (3)	176
67. Betondo ubela eta bestondo itzela	179
68. 'Bye bye gizontxo'	181
69. Ukabilkada moralaren ondoren, ukabilkada fisikoa	185
70. Gogo-jardunak txakur baten konpainian	188
71. Inori jakinarazi gabeko erabakia	192
72. Filmetakoen gisako autoen arteko jazarpen bat	193
73. Beldurra hezurretan apopilo	196
74. Karolinarekin ohean (4)	198
75. Zelaiaren etxean	200
76. Kezkatuta baina blindatuta	202
77. Txistu, nire bigarren familia	205
78. Karolinarekin ohean (5)	207
79. Txistu eta kontraesanak	209
80. Artelekuko ataria Arteleku gabe	211
81. Beheragokorik gabeko beheraino	214
82. Aitormenerako autoelkarrizketa	217

«Gutxi ni bezain erdipurdikorik»

(Lisa Beitia, *Hemen ere ez*)

«Ez zara besteek uste dutena,
agian zeuk uste duzuna ere ez»

(Anari, *Zure aurrekari penalak*)

1. TXISTUREN GAITZA

GURE ETXEKO TXAKURRAK GAITZ DEGENERATIBO larria duela jakin dugu gaur: ornoarteko espondilitisa. Oraindik sei urte ere ez dituen arren, haren hezurak hamabi urteko txakur batenaren antzekoak omen dira, albaitariak —egin dizkion erradiografiak erakutsiz— azaldu digunez. Hilgarria ez izanagatik, sendabiderik gabeko gaitza da. Bizkarrezurrean estutu mingarriak eragiten dizkio tarteka, eta pixkanaka-pixkanaka —ikusteko dago zein abiadura edo erritmotan— okerrera joko du ezinbestean. Bien bitartean, askotariko herniak izateko arrisku handia izango du. Pilula batzuk dauzkagu —*Proglycan*—, min handia duenean emateko, baina gaitza sendatzeko tratamendurik ez dago.

Txakur gazte eta osasuntsua zela uste genuena uste baino lehen elbarritu eta zahartuta ikusiko dugula geureganatu behar izan dugu emazteak eta biok. Semeak ere bai, baina lau urte baino ez ditu, eta ez da albistearen larritasunaz ohartu.

Neuk ere, lehen kolpean, zalantzak izan ditut albistearen benetako tamainaz. Larria da, bai, pena ematen du egunero etxean dugun lagun horren etorkizuna uste zitekeena baino kaxkarragoa eta gogorragoa izango dela jakiteak; laburragoa ere bai akaso. Baina... txakurra da! A zer distantzia! A zer diferentzia! A zer lasaitua! Atsekabetu egin nau albisteak, baina ez nau lur jota, umorerik gabe eta ezertarako gogogabetuta utzi. Normaltasun osoz egin diet aurre eguneroko zereginei. Txakurra da, eta eskerrak!

2. EZ NAIZ TXAKUR-JABE SENTITZEN

ARTZAIN-TXAKURRA DA TXISTU. BAINA HAREN EGUNEROKO bizimoduan ez du eragin handirik horrek. Bere jatorri genetikoari omen dagozkion otsoaren arrastoak erabat galduak baldin baditu, txakur orok bezala, artzain-txakurrarenak ere ez dauzka oso agerian. Funtsean *pisutxakurra* da, kaleko pisu batean bizi denez. Arra da, eta ezagun du, inguruan araldian dagoen txakur eme bat egokitzen zaion bakoitzean ederki aztoratzen eta asaldatzen baita. Baina gainerakoan ar izate horrek ez du eragin handirik Txisturen eguneroko bizimoduan, gure begietara behintzat.

Bost urtetik gora dira Txistu gure etxean bizi dela, txakurkume koitadu beldurti eta jolasti bat zenetik. Baina oraindik ere lotsa sentiarazten dit txakurra daukadala esateak, eta uste dut beti lotsaraziko nauela. Ez da espezieen arteko hierarkizazio antropozentriko zapaltzailearen aurkakoa naizelako edo antzeko ezerengatik. Berez, ez dut ez gaitzesgarriztat eta ez meritutzat txakur baten jabe izatea. Ezta lotsagarriztat ere, nahiz eta txakur hori pisu-

txakurra izan. Beste bat da auzia. Lisa Beitiaren *Hemen ere ez* egunkari pertsonaleko pasarte bat ekarriko dut hona nire sentimendua azaltzeko: «Besteak ikusita, neure ondorioak ateratzen ditut. Baina besteek ni ikusita ateratzen dituzten ondorioak okerrak iruditzen zaizkit beti». Berez ez naizena naizelako irudia emateak lotsarazten nau, berez ez naizena naizela pentsarazteak. Txakur bat daukadala esaten dudan bakoitzean arrotz sentitzen dut neure burua, edo neure buruaz ematen ari naizen irudia. Ni ez bainaiz txakur-jabe sentitzen.

Txistu gure —eta horrenbestez nire— txakurra izatea bizitzan egokitu zaidan zirkunstantzia bat da, baina neuk inondik ere nahi edo bilatu gabekoa, are nahi gabekoa ere baina dagoeneko saihetsezina. Anomalia bat, tara bat, akats bat.

3. KUME TXIKI, ILETSU ETA GOXOA

SEMEA JAIO BAINO URTEBETE LEHENAGO EKARRI genuen txakurra etxera, horretarako inolako asmorik gabe, ezustean, kasualitatez, inpentsan. Gure etxe azpiko auto tailerreko Mikel mekanikariari zor diogu Txistu ezagutu izana. Animaliazale porrokatua da Mikel. Askotan tailerreko lana utzi eta zerura begira egoten da, prismetikoekin ere bai batzuetan, txoriak nola pasatzen diren ikusteko. Etxera gentozela erakutsi zigun Txistu, ekaineko eguerdi zeru-argi batean, artean asko jota pare bat hilabeteko kumea zela, zikin eta izutua, dardara batean.

—Ijito batzuek utzi didate hemen —azaldu zigun Mikelek, gaztelaniaz, erdalduna baita—. Ez du jaberik eta jipoi batzuk hartua izan behar du, aise izutzen baita. Gutxienez garbi-pasada bat emango bazeniotte etxean... Ikusiko dut gero zer egin daitekeen berarekin. Eta zeuek etxerako hartu nahiko bazenute, primeran!

Etxeko bainuontzian garbitu ondoren, emazteak galdetu zidan ea zer iritziko niokeen txakurra etxean har-

tzeari. Kume txiki, iletsu eta goxoa genuen eskuetan; hezurrik ere ez zeukala zirudien, hain zen leuna kanpotik laztandutakoan. Bagenekien hura etxean hartzea ez zela ahuntzaren gauerdiko eztula izango, baina nik esan nion ardura nagusia berak hartzen baldin bazuen nik ez niola oztoporik jarriko, eta lagundu ere egingo niola, ahal nuen neurrian, horrek ekarriko zizkigun zereginetan. Nahikoa izan zen Txistu gure bizitzan sar zedin, indar handiz eta luzerako. Ez nion kasurik egin Kaskazurik bere buruari jarritako bertsoetan ematen duen gaztigu zuhurrari: «obe da zer datorren / konsideratzia / nolanai artzekua / ez da gurutzia».

Pirinioetan opor eder batzuk pasatu berriak genituen emazteak eta biok, eta egun batzuk genituen oraindik ere libre, bakoitza bere lanera itzuli baino lehen. Nik Pirinioetako opor haietan Tourmaleteko mendatea bizikletan igo izanaren poz ergel baina betea gorputzaren zokondo guztietara zabaldua neukan artean ere, droga alaigarri eta bizipoz-emaile iraunkor baten antzera. Uste dut bolada hartako aldarte onak eragin handia izan zuela hala emaztearen erabakian nola nik emandako ametoan. Urtebete geroago guraso egingo gintuen bidea ere —gizakume baten arduradun—, orduantxe uste dut hasi ginela bete-betean urratzen.

Mateo Txistu ehiztari alderrai mitologikoaren omezez jarri genion Txistu izena txakurrari. Baita ere orduan, artean kume txiki bat izaki, ziztu bizian ibiltzen zelako batetik bestera jolasean, gelditu gabe.

Hala ere, batzuetan —bereziki pertsona baten antza hartzen duenean edo pertsona batenaren moduko tratua

ematen diogunean— Monsieur Le Chien deitzen diogu, bide batez ezizen hori erabiltzen duen komikigile frantsesa omenduz, *La Fontaine de Médiocrité* albumaren egilea.